

ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2011, Volume: 6, Number: 2, Article Number: 1C0394

EDUCATION SCIENCES

Received: November 2010

Accepted: February 2011

Series : 1C

ISSN : 1308-7274

© 2010 www.newwsa.com

Mehmet Murat

Mürşide Emiroğlu

Recep Bindak

Gaziantep University

mmurat@gantep.edu.tr

Gaziantep-Turkey

LİSE SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN DEPRESYON DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

ÖZET

Bu çalışmanın amacı; lise son sınıf öğrencilerinin yüksek öğretime geçiş sınavından (YGS) önce ve sınavdan sonraki depresyon düzeylerini belirlemek ve öğrencilerdeki depresyon yaygınlığının çeşitli sosyo-demografik değişkenlerle ilişkisini incelemektir. Veri toplama aracı olarak Beck Depresyon envanteri ile kişisel bilgi formu kullanılmıştır. İstatistiksel analizlerin sonuçlarına göre öğrencilerde depresyon görülme yaygınlığı yaklaşık %38 olarak bulunmuştur. Kız öğrencilerde daha yaygın depresyon durumu gözlenmektedir. Öğrenim görülen alana göre YGS'den önce ve sonra depresyon düzeylerinde anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Kendi sosyo-ekonomik durumunu alt olarak algılayanların depresyon yaygınlıkları hem YGS'den önce ve hem de YGS'den sonra daha yüksektir. Depresyon yaygınlığı ile anne babanın eğitim durumu arasında bir ilişki saptanmamıştır. Elde edilen bulgulara dayalı olarak; sınav dönemlerinde öğrencilere yönelik rehberlik hizmetlerinin artırılması v.b öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Depresyon, YGS, Lise Son Sınıf Öğrencileri, Ergen

INVESTIGATING DEPRESSIN LEVELS OF SENIOR HIGH-SCHOOL STUDENTS'

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the level of depression among senior high-school students before and after the exam for the entry in higher education institutions and to investigate the prevalence of depression among students according to some socio-demographic variables. The data gathered through Beck Depression Inventory and a questionnaire used for demographic information. The survey indicated that 38% of the students were in depression. It also showed that depression were more common amongs the female students. Furthermore, concerning the field of education no difference was observed before and after the exam. The students that had seen their socio-economic standing as low demonstrated high depression both before and after the exam. There was no significant relation between prevalence of depression and parents' education level. Based on these findings, a number of suggestions were made in order to provide guidance for students who preparing for the exams.

Keywords: Depression, YGS, Senior High-School Students, Adolescent

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

İnsanların en çok yakalandıkları psikolojik/psikiyatrik rahatsızlıklardan biri de depresyondur. Amerikan Psikiyatri Birliği'ne göre (DSM-IV) hayatlarında bir defa major depresyon rahatsızlığı geçirme olasılığı erkekler için %5-12 ve kadınlar için %10-25 dir (Beck et all. 2009; 4). Bu rahatsızlık gençlerde de çok yaygındır. Depresyon tanısı almış ergenlerin, hastalık öncesi dönemde sağlıklı ergenlere göre daha fazla stresli yaşam olaylarına maruz kaldıkları ve gösterdikleri belirtilerin tipi ve şiddeti ile stresli yaşam olayları arasında anlamlı bir ilişki söz konusudur (Demir ve ark, 1999).

Çocukluk döneminde depresyon eğilimlerine daha az rastlanırken, çocukluktan ergenliğe geçişte bu eğilimler artmaktadır. Kızlarda depresyon eğilimlerinin erkeklere göre daha fazla görüldüğü, düşük sosyo-ekonomik seviyeli ailelerden gelen ergenlerde daha çok depresyon görüldüğü ve aile içi sorunların, olumsuz yaşam deneyimlerinin, düşük benlik saygısının ve okul başarısızlığının depresyon eğilimlerini artırdığı saptanmıştır. (Öy, 1995)

Ergenlik döneminde ana babalar çocuklarını anlamakta zorlanmaktadır. Ergenlerde değişen duygular, düşünceler ve eylemler onların anlaşılmasını zorlaştırmaktadır. Ergenler zaman zaman yalnızlık, kimsesizlik ve güvensizlik yaşarlar. Bir kısım ruhsal rahatsızlıkların (örneğin psikozlar, nevrotik durumlar, kişilik bozuklukları) böyle bocalamalı, fırtınalı bir dönemde ortaya çıkması doğaldır. Yaşanan zorlukların gerçekten bu çağa özgü bir bocalama mı yoksa daha derin ruhsal bir bozukluk mu olduğunu saptayabilmek önemlidir (Öztürk, 2001). Bu saptamayı yapabilmek ve gençlere ona göre davranabilmek uzmanlık düzeyinde bir bilgiyi gerekli kılmaktadır. Bu bakımdan anne-babaların çocuklarını yeterince anlayamamaları olağandır.

Liselerde öğrencilerin önemli bir bölümü (özellikle erkekler) ergenlik dönemini yaşamaktadırlar. Bu dönem nedeniyle kendi kimliklerini bulabilme, kendi arkadaş çevreleri içerisinde var olabilme ve aynı zamanda derslerinde başarılı olabilme çabaları onları yetişkinlere oranla hayata karşı daha duyarlı hale getirmektedir.

Türkiye'de üniversiteye giriş süreci ilköğretimin ilk yıllarından başlamakta ve giderek zorlamalı bir süreç olarak yaşanmaktadır. Öğrenciler ilköğretimin ilk yıllarında üniversiteye girebilme şanslarını arttırmak için daha avantajlı gördükleri üst öğrenim konularının sınavına girmekte okul derslerinin yanı sıra dershanelerden ve özel öğretmenlerden kurslar ve dersler almaktadırlar. İlköğretim öğrencileri istedikleri liseye, lise öğrencileri ise üniversitede hayalini kurdukları bir bölüme girebilmek için çok çalışmak ve milyonu aşkın akranları ile rekabet ederek yüksek bir akademik başarıyı yakalamak zorundadırlar. Bu başarı öğrencilerin fizyolojik sağlıkları, duygusal ve sosyal özellikleri ile yakından ilişkilidir. Üniversite sınavına hazırlık sürecinde bazı öğrencilerde duygusal sorunların ortaya çıktığı, bu öğrencilerin okul veya dershanelerdeki Rehberlik Servisleri'ne başvurdukları, bazı öğrencilerin psikolojik veya psikiyatrik yardım aldıkları gözlenmektedir (Yıldırım, 2004).

İlköğretim ikinci kademe seviye belirleme sınavları kız öğrenciler, liselerde ise üniversiteye girişle ilgili sınavlar erkek öğrenciler açısından ergenlik dönemi nedeni ile ayrı bir özellik taşımaktadır. Hassas olan bu dönemlerde yapılan sınavlar ve bu sınavlara yönelik hazırlıklar öğrencilerin psikolojik yapılarını etkilediği düşünülmektedir.

Sınavlar, öğrencilerin yaşamlarında sıklıkla kaygı ve stres yaratan durumlardan biridir. Sınav kaygısı ve buna eşlik eden psikolojik rahatsızlıklar, öğrenciler arasında önemli bir sorundur (Neuderth vd, 2009). Türkiye'de yüksek öğretime giriş önemli bir

sorundur. Türkiye'de üniversiteler, bir seçme sınavı (ÖSS) ile öğrenci almaktadırlar. Her yıl ÖSS'ye iki milyona yakın aday başvurmakta ve adaylarından yaklaşık %10 kadarı bir örgün lisans programına yerleşebilmektedir. Üniversiteye yerleşebilmek için, öğrenciler, ilköğretim yıllarından başlayarak sınava hazırlanmakta; okul derslerinin yanı sıra dersanelere devam etmektedirler. ÖSS'ye hazırlık, öğrencilerin lise eğitimleri boyunca zorlamalı bir süreç olarak devam etmektedir. Bu durum sınav kaygısını beraberinde getirmektedir. Sınav kaygısı yüksek kişilerde depresyon görülme sıklığının daha yüksek olduğu dikkate alındığında sınava hazırlanan öğrencilerde depresyonun oldukça önemli bir sorun oluşturduğu söylenebilir (Yıldırım, 2007). 1999 yılından 2010 yılına kadar ÖSYM (Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi)'nin üniversiteye girişte uyguladığı tek sınav sistemi 2009-2010 eğitim öğretim yılında kaldırılarak yerine biri YGS (Yükseköğretilimi Geçiş Sınavı) ve diğeri LYS (Lisans Yerleştirme Sınavı) olmak üzere iki sınav getirilmiştir. Ayrıca LYS de birden çok aşamadan oluşmaktadır. Daha çok sınav öğrencilerde daha uzun süreli kaygı anlamı taşımaktadır. Bu çalışmada; YGS ve LYS ikili sınav sistemine giren lise son sınıf öğrencilerinde YGS' den önce ve YGS ile LYS' nin arasındaki zaman diliminde depresyon eğilimlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Öğrencilerin daha uzun süreli sınav ikliminde bulunmalarının onların ruhsal yapılarını etkileyip etkilemediğinin belirlenmesinin alınacak önlemler ve sunulacak hizmetler açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

1.1. Problem Durumu (The Problem)

Lise son sınıfta okuyan öğrencilerin depresyon düzeylerinin bazı sosyo-demografik değişkenlere göre ilişkisini incelemek, öğrencilerde depresyon yaygınlığının YGS sınavından önce ve sınavdan sonraki değişimini belirlemek amacı ile yapılan bu çalışmada aşağıdaki temel sorulara yanıt aranmıştır.

- Öğrencilerin YGS sınavından önce ve YGS sınavından sonraki depresyon düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark var mıdır?
- Öğrencilerin sosyo-demografik değişkenlere (cinsiyetlerine, öğrenim gördükleri alanlara, kendi sosyo-ekonomik durumunu nasıl algıladığı, anne-babanın öğrenim durumuna, öğrencilerin kendi sağlık durumlarını nasıl algıladığına ve herhangi bir uyku sorunu yaşayıp yaşamadığına) göre depresyon yaygınlığı YGS sınavından önce ve YGS sınavından sonra değişim göstermiş midir?

1.2. Sınırlılıklar (The Limitations)

- Araştırma bulguları Gaziantep ili İsmet Paşa Lisesi'nden rastgele seçilmiş lise son sınıfta okuyan öğrencilere ilişkin verilerle sınırlıdır.
- Araştırma bulguları Beck Depresyon Envanteri ile sınırlıdır.
- Araştırmanın sonuçlarına araştırmacıdan, katılımcılardan ve uygulama ortamlarından kaynaklanan kontrol dışı faktörlerin düşük düzeyde de olsa etki etmiş olabileceği kabul edilmektedir.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Bu çalışmanın amacı; lise son sınıf öğrencilerinin yüksek öğretime geçiş sınavından (YGS) önce ve sınavdan sonraki depresyon düzeylerini belirlemek ve öğrencilerdeki depresyon yaygınlığının çeşitli sosyo-demografik değişkenlerle ilişkisini incelemektir. Veri toplama aracı olarak Beck Depresyon envanteri ile kişisel bilgi formu kullanılmıştır. İstatistiksel analizlerin sonuçlarına göre öğrencilerde depresyon görülme yaygınlığı yaklaşık %38 olarak bulunmuştur. Kız öğrencilerde daha yaygın depresyon durumu

gözlenmektedir. Öğrenim görülen alana göre YGS'den önce ve sonra depresyon düzeylerinde anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Kendi sosyo-ekonomik durumunu alt olarak algılayanların depresyon yaygınlıkları hem YGS'den önce ve hem de YGS'den sonra daha yüksektir. Depresyon yaygınlığı ile anne babanın eğitim durumu arasında bir ilişki saptanmamıştır. Elde edilen bulgulara dayalı olarak; sınav dönemlerinde öğrencilere yönelik rehberlik hizmetlerinin artırılması v.b öneriler geliştirilmiştir.

3. YÖNTEM (METHODOLOGY)

Bu araştırmada var olan durumun olduğu gibi saptanması amaçlandığından betimsel yöntem kullanılmıştır.

3.1. Evren ve Örneklem (The Universe and the Sample)

Araştırmanın evreni; Gaziantep İli Şahinbey İlçesi İsmet Paşa Lisesinde Okuyan 364 son sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Örneklem ise söz konusu öğrencilerden rastgele tabakalı örnekleme yöntemi ile seçilmiş birinci uygulamada 158, ikinci uygulamada 148 öğrenciden oluşmaktadır. Bu öğrenciler evrenin birinci uygulamada %43,4'ünü, ikinci uygulamada 40,65'inini oluşturmaktadır. Örneklemi oluşturan öğrencilerin cinsiyet dağılımları; birinci uygulamanın %40,8'i kız, %59,2'si erkek, ikinci uygulamanın %46,6'sı kız, %53,4'ü erkek şeklindedir.

3.2. Veri Toplama Araçları (Data Collection Tools)

Araştırmada öğrencilerin kişisel bilgilerini toplamaya yönelik kişisel bilgi formu ile Hisli (1988) tarafından Türkçeye uyarlanan Beck Depresyon Envanterinin Türkçe formu kullanılmıştır. Türkçe formunun test yarılama güvenirlik katsayısının .74; geçerlik çalışmasında MMPI-D ölçeği ile korelasyon katsayısının .63 olduğu rapor edilmiştir. Beck Depresyon Envanteri ilk olarak 1961 yılında Aaron Beck tarafından İngilizce olarak oluşturulmuş ve daha sonraki yıllarda revize edilmiştir.

Beck Depresyon Envanteri, depresyonda görülen duygusal, bilişsel ve motivasyonel alanlarda ortaya çıkan semptomları ölçmeye yarayan, 21 maddeden oluşmuş bir kendini değerlendirme ölçeğidir. Envanterin amacı; depresyon tanılarını belirlemek ya da diğer psikiyatrik tanımlar arasında bir ayırım yapmak değil, depresyonun derecesini objektif olarak sayısal bir değer ile ortaya koymaktır. Beck depresyon ölçeğinde yüksek puan yüksek depresyon düzeyini gösterecek şekilde her bir madde 0-3 puan arası puanlanmakta cevaplayıcının seçeneklerine göre toplam depresyon puanı belirlenmektedir.

3.3. Uygulama (Application)

Okul Rehber öğretmeni tarafından gerekli açıklamalar yapılarak uygulama gerçekleştirilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi (Data Analysis)

Lise öğrencilerinin depresyon puanları bulunurken her bir madde 0-3 arası puanlanmış cevaplayıcının seçeneklerine göre toplam depresyon puanı belirlenmiştir. Yüksek puan, depresyon düzeyinin yüksek olmasını göstermekte olup kesme puanı 17 olarak alınmıştır. Toplam depresyon puanı en az kesme noktası kadar olan öğrenciler depresyonlu olarak değerlendirilmiştir. Beck Depresyon envanteri kullanılarak kişinin depresyon düzeyinin belirlendiği araştırmalarda kesme puanı genellikle 17 olarak alınmıştır (Ünsal vd., 2010; Kayri & Boysan, 2008; Üner, & Özcebe, 2008; Kaya vd., 2007; Ceylan vd., 2003; Özdel vd., 2002).

Sınav öncesinde alınan depresyon puanları ile sınav sonrası puanları arasındaki farklılığın anlamlı olup olmadığı "t testi" ile

analiz edilmiştir. Depresyon yaygınlığının kişisel değişkenlerle ilişkisi, depresyon yaygınlığı ile öğrencilerin sosyo-demografik değişkenleri arasındaki ilişki "ki-kare testi" (χ^2) ile analiz edilmiş, anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA (FINDINGS AND DISCUSSIONS)

4.1 Birinci Probleme İlişkin Bulgular

(The Findings Concerning the First Question)

Araştırmanın birinci problemi: "öğrencilerin YGS sınavından önce ve YGS sınavından sonraki depresyon düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark var mıdır" şeklinde idi. Öğrencilerin YGS sınavından önce ve YGS sınavından sonraki depresyon düzeylerine ilişkin bulgular Tablo 1 de verilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin YGS öncesi ve sonrası beck depresyon ölçeği'nin uygulanması sonucu elde edilen bazı tanımlayıcı istatistikleri
(Table 1. An statistical analysis of students' depression resulted from the beck depression survey taken both before and after the exam)

Beck Depresyon Ölçeği	Sınavdan Önce	Sınavdan sonra
Ortalama	16.01	14.64
Standart sapma	8.948	8.628
Çarpıklık	0.706	0.543
Basıklık	0.521	-0.228
Cronbach alfa katsayısı	0.832	0.826
Depresyon yaygınlığı (kp=17)	%38	%38.5

Tablo 1'de görüldüğü gibi; öğrencilerin depresyon puan ortalamaları YGS sınavından sonra düşmektedir. Bu düşüşün istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını anlamak için t testi uygulanmış olup, sonuç 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmamıştır ($t=1,37$; $p>0,05$). Puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı bulunmamasına karşın YGS sınavından sonraki düşüş; öğrencilerin en azından birinci sınav stresinden biraz uzaklaştıkları şeklinde yorumlanabilir. Depresyon görülme yaygınlığının hemen hemen aynı kalmış olması; bazı değişken gruplarında yaygınlığın azalmasından ve bazılarında ise artmasından kaynaklanmış olabilir.

Literatür incelendiğinde; lise öğrencileri arasında depresyon yaygınlığı olarak; Özfirat vd.(2009)'nin Malatya'da 1225 lise son sınıf öğrencisi üzerinde yürüttükleri çalışmada öğrencilerin %47'sinde depresif bozukluk belirtisi saptanmıştır. Depresyon görülme oranını Öner & Gençdoğan (2007) tüm öğrenciler içinde %47, Ergene & Yıldırım (2004) %45 olarak bulmuşlardır. Ceylan vd. (2003)'nin Mardin'de 444 lise son sınıf öğrencisi ile yaptıkları çalışmalarında öğrencilerin %37'sinde depresif belirti bulunmuştur. Türkiye'nin batısında bulunan bir ilçe merkezinde lise öğrencileri üzerinde yürütülen bir çalışmada ise (Unsal & Ayrancı, 2008) depresyon yaygınlığı %30.7 olarak bulunmuştur. Ankara'da da ÖSS sınavına hazırlanan lise son ve lise mezunu toplam 844 öğrenci üzerinde yürütülen bir çalışmada (Yıldırım, 2007) depresyon yaygınlığının %36 olduğu tespit edilmiştir. Görüldüğü gibi depresyon yaygınlığına ilişkin araştırma bulguları ile bu çalışmadaki bulgular (YGS öncesi:%38, YGS sonrası:%38,5) benzerlik göstermektedir.

4.2. İkinci Probleme İlişkin Bulgular

(The Findings Concerning the Second Question)

Araştırmanın ikinci problemi: 'öğrencilerin sosyo-demografik değişkenlere göre depresyon yaygınlığı YGS sınavından önce ve YGS sınavından sonra değişim göstermiş midir' şeklinde idi.

Cinsiyetlerine göre öğrencilerin depresyon ölçeğinden aldıkları puanların yaygınlığı Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Cinsiyete göre öğrencilerin depresyon yaygınlığı
(Table 2. Analysis of students’ depression related to gender)

Cinsiyet	Sınavdan Önce Depresyon			Sınavdan sonra Depresyon		
	Yok	Var	χ^2	Yok	Var	χ^2
Erkek	64	29	3,981 P<0.05	51	29	0.675 P>0,05
Kız	34	30		40	29	

Tablo 2 incelendiğinde hem YGS sınavından önce hem de YGS sınavından sonra kız öğrencilerde depresyon yaygınlığının erkek öğrencilere göre daha fazla olduğu, sınavdan önceki depresyon yaygınlığı açısından bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir. Literatürde kız öğrenciler arasında depresyon yaygınlığının anlamlı derecede daha yaygın bulunduğu araştırmalara (Öz fırat vd., 2009; Unsal & Ayrancı, 2008; Korkmaz, 2006; Arkar & Şafak, 2004; Ergene & Yıldırım, 2004; Yıldırım 2007) rastlanmakla birlikte depresyon yaygınlığı açısından kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı fark bulunamayan araştırmalara (Hisli, 1989; Öner & Gençdoğan, 2007) da rastlamak mümkündür.

Bu araştırmada cinsiyet değişkenine göre öğrencilerde depresyon yaygınlığı karşılaştırıldığında sınavdan sonra kızlarda depresyon yaygınlığının azaldığı, erkeklerde ise arttığı görülmektedir.

Öğrenim gördükleri bölüm/alana göre öğrencilerin depresyon yaygınlığına ilişkin veriler Tablo 3 de sunulmuştur.

Tablo 3. Öğrenim gördükleri bölüm/alana göre öğrencilerin depresyon yaygınlığı

(Table 3. An analysis of students’ depression related to their major/field of education)

Değişken	Sınavdan Önce depresyon			Sınavdan sonra depresyon		
	Yok	Var	χ^2	Yok	Var	χ^2
Bölüm Alan						
Sosyal	39	16	2,831 p>0,05	33	22	0,082 p>0,05
TM-Fen	59	44		58	35	

Lise son sınıf öğrencilerinin öğrenim gördükleri alan ile LGS sınavından önceki depresyon yaygınlığı arasında 0.10 düzeyinde anlamlı ilişki bulunmaktadır ($\chi^2=2,831$; p=0,09). Tablodaki verilerden TM-Fen alanında okuyan öğrencilerde LGS sınavı öncesindeki depresyon yaygınlığının Sosyal alanda okuyan öğrencilere göre daha fazla olduğu, sınavdan sonra TM-Fen alanında okuyan öğrencilerin depresyon düzeylerinin azaldığı, buna karşılık sosyal alanda okuyan öğrencilerin depresyon düzeylerinin arttığı anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin kendi sosyo-ekonomik durumunu algılaması ile depresyon puanlarına ilişkin bulgular Tablo 4 de verilmiştir.

Tablo 4. Kendi sosyo-ekonomik durumunu nasıl algıladığı ile depresyon yaygınlığı

(Table 4. An analysis of students’ depression related to the degree of perception for their socio-economic standing)

Değişken	Sınavdan Önce Depresyon			Sınavdan Sonra Depresyon		
	Yok	Var	χ^2	Yok	Var	χ^2
Kendi Sosyo-Ekonomik Durumunu Nasıl Algılıyor						
Alt	18	29	16,006 P<0.05	11	26	21.01 P<0.05
Orta	77	30		80	31	

Kendi sosyo ekonomik durumunu algılama ile depresyon yaygınlığı arasında hem sınavdan önce hem sınavdan sonra anlamlı bir ilişki bulunmuştur (her iki durumda da $p < 0.05$). Kendi sosyo-ekonomik durumunu "alt düzey" olarak algılayan lise son sınıf öğrencilerinde depresyon yaygınlığının diğerlerine göre hem YGS sınavından önce ve hem de YGS sınavından sonra, daha fazla olduğu söylenebilir. Bu bulgular literatür bulguları ile (Ceylan vd., 2003; Ergene & Yıldırım, 2004; Çakır, 2006; Ören & Gençdoğan, 2007; Khawaja & Duncanson, 2008; Özfirat vd., 2009; Çelikkaleli, 2010) benzerlik göstermektedir.

Öğrencilerin annelerinin öğrenim durumunu ile depresyon puanları arasındaki ilişkiye ait bulgular Tablo 5 de verilmiştir.

Tablo 5. Annenin öğrenim durumu ile depresyon yaygınlığı
(Table 5. An analysis of students' depression related to mother's level of education)

Anne Öğrenim Durumu	Sınavdan Önce Depresyon			Sınavdan sonra Depresyon		
	Yok	Var	χ^2	Yok	Var	χ^2
Okuryazar Değil	41	22	0,560	44	22	1,350
En Az İlkokul Mezunu	55	38	$P > 0,05$	47	35	$P > 0,05$

Annelerinin öğrenim durumlarının en az ilkökul mezunu ve daha yüksek olan öğrencilerin depresyon yaygınlıkları diğerlerine oranla daha yüksektir. Ancak bu fark istatistiksel olarak anlamlı bulunamamıştır ($P > 0.05$). Bu durum literatür bulguları ile de tutarlık göstermektedir. (Unsal & Ayrancı, 2008; Özfirat vd., 2009; Korkmaz; 2006).

Öğrencilerin babalarının öğrenim durumunu ile depresyon puanları arasındaki ilişkiye ait bulgular Tablo 6 de verilmiştir.

Tablo 6. Babanın öğrenim durumu ile depresyon yaygınlığı
(Table 6. An analysis of students' depression related to father's level of education)

Babanın Öğrenim Durumu	Sınavdan Önce Depresyon			Sınavdan sonra Depresyon		
	Yok	Var	χ^2	Yok	Var	χ^2
En fazla İlkokul Mezunu	62	42	0,374	57	39	0,514
Ortaokul ve Üstü	33	18	$P > 0,05$	34	13	$P > 0,05$

Lise son sınıf öğrencilerinin babalarının öğrenim durumları "en fazla ilkökul" ve "ortaokul üstü" olarak iki gruba ayrıldığında gruplar ile depresyon görülme yaygınlığı arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Baba öğrenim durumlarına göre öğrencilerde depresyon görülme yaygınlığının benzer olduğu söylenebilir. Ancak literatür incelendiğinde; kız öğrencilerde düşük baba eğitiminin cinsiyete göre farklılaşan risk etmenleri olduğu görülmektedir (Eskin vd. 2008). Öğrencilerin kendi sağlık durumlarını nasıl algıladıkları ile depresyon puanları arasındaki ilişkiye ait bulgular Tablo 7 de verilmiştir.

Tablo 7. Öğrencilerin kendi sağlık durumlarını nasıl algıladığı ile depresyon yaygınlığı
(Table 7. An analysis of students' depression related to the degree of perception for their health condition)

Sağlık Durumunu Algılayışı	Sınavdan Önce Depresyon			Sınavdan sonra Depresyon		
	Yok	Var	χ^2	Yok	Var	χ^2
İyi	54	27	2,276	59	19	13.952
Orta	40	33	P>0,05	32	38	P<0,05

Kendi sağlık durumunu kötü olarak belirten sadece 4 kişi olduğundan ki-kare hesaplanırken bunlar "orta" grubuna eklenmiştir. Tablo 7'de görüldüğü gibi kendi sağlık durumunu "iyi" olarak algılayan lise son sınıf öğrencileri arasında depresyon yaygınlığı kendi sağlık durumunu "orta" olarak belirtenlere göre daha düşüktür. Sınavdan sonraki depresyon düzeyleri incelendiğinde anlamlı bir dağılım olduğu görülmüştür. Kendi sağlık durumunu iyi olarak algılayanlar arasında depresyon yaygınlığının daha düşük olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin uyku sorunu olup olmama durumu ile depresyon yaygınlığına ilişkin bulgular Tablo 8 de verilmiştir.

Tablo 8. Öğrencilerin uyku sorunu olup olmama durumu ile depresyon yaygınlığı
(Table 8. An analysis of students' depression related to the problems related to sleepiness)

Uyku Sorunu	Sınavdan Önce Depresyon			Sınavdan sonra Depresyon		
	Yok	Var	χ^2	Yok	Var	χ^2
Var	9	16	9,424	24	28	7,959
Yok	81	37	P<0,05	67	29	P<0,05

Tablo 8'de görüldüğü gibi araştırmaya katılan lise son sınıf öğrencileri arasında hem YGS'den önce ve hem de sonra uyku sorunu bulunup bulunmama ile depresyon yaygınlığı arasında anlamlı dağılım vardır. Uyku sorununun olduğunu belirten öğrencilerde depresyon yaygınlığının anlamlı derecede daha fazla olduğu söylenebilir. Dikkat edildiğinde uyku sorunu bulunduğunu belirtenlerin toplam sayısında sınavdan sonra azalma görülmektedir. Bu ise öğrencilerin sınavdan önce sınav stresi altında bulunduğunu gösteren bir diğer bulguya işaret etmesi açısından anlamlıdır. Uyku sorunu bulunma ile depresyon arasında bulunan anlamlı ilişki öğrenciler üzerinde yapılmış bağımsız araştırmaların (Regestein vd,2010; Brooks vd,2009) sonuçları ile paralellik göstermektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER (CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS)

Bu çalışmada; lise son sınıf öğrencilerinin YGS sınavından önce ve YGS sınavından sonraki depresyon düzeyleri arasında nasıl bir ilişki bulunduğu araştırılmıştır. Öğrencilerin cinsiyetlerine, öğrenim gördükleri alanlara, kendi sosyo-ekonomik durumunu nasıl algıladıklarına, anne-babanın öğrenim durumlarına, kendi sağlık durumlarını nasıl algıladıklarına ve herhangi bir uyku sorunu yaşayıp yaşamadıklarına göre depresyon (belirtisi) görülme yaygınlığı incelenmiştir. Elde edilen bulgulara bakıldığında; kız öğrenciler arasında, sosyo-ekonomik düzeyini "alt" olarak belirtenlerde, kendi sağlık durumunu "iyi değil" olarak ifade edenlerde ve herhangi bir uyku sorunu olanlarda depresyon görülme sıklığı anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur. Bazı değişkenler için sınavdan önce ve sınavdan sonraki depresyon görülme sıklıklarında değişimler olduğu belirlenmiştir. Erkek öğrencilerde, alanı sosyal olanlarda, kendi

sağlık durumunu "iyi" görenlerde depresyon görülme sıklığı sınavdan sonra yükselmiştir.

Araştırmacıların öğrencilerle yaptığı bire bir görüşmelerde öğrencilerin "bu sınavı çıkaranları öldürmek istiyorum", "hayatımızı yaşayamıyoruz, her şey sınav oldu, ıldırılmak üzereyim" şeklinde dikkat çekici ifadeler kullandıklarını gözlemiştir. Literatürde bilişsel davranışçı yöntemlerin sınav kaygısı tedavisinde etkili olduğu (Neuderth vd, 2009) belirtilmektedir. Bu nedenle öğrencileri depresyona sürükleyen sınav kaygısını önlemek için rehberlik hizmetleri erken bir aşamada sunulmalı ve öğrencilere sınav kaygısı ile başa çıkma yolları öğretilmelidir. Özellikle kız öğrencilere yönelik sosyal etkinlikler düzenlenmesi, öğrencilere yönelik yapılan eğitim yardımlarının arttırılması ve yaygınlaştırılması, öğrencilere yönelik sağlık tarama ve hizmetlerinin arttırılması, sınavlara yönelik rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin daha etkin bir şekilde yapılması önerilebilir.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Arkar, H. ve şafak, C., (2004). Klinik bir örneklemde Beck depresyon envanterinin boyutlarının araştırılması. Türk Psikoloji Dergisi 19 (53), 117 - 123
2. Beck, A.T. and Alford, B.A., (2009). Depression: Causes and Treatment 2nd Editions. University of Pennsylvania Pres Philadelphia.
3. Brooks, P., Girgenti, A., and Mills, M., (2009). Sleep patterns and symptoms of depression in college students. College Student Journal, 43(2), 464-472.
4. Ceylan, A., zen, ř., Palancı, Y., Saka, G., Aydın, Y.E., Kıvrak, Y. ve Tangolar, ., (2003). Lise son sınıf ğrencilerinde anksiyete-depresyon düzeyleri ve zararlı alışkanlıklar: Mardin alışması. Anadolu Psikiyatri Dergisi, 4:144-14
5. akır, E., (2006).Anadolu ğretmen liselerinde okuyan öğrencilerin depresyon ve motivasyon düzeyleri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
6. Çelikkaleli, ., (2010). Ergenlerin yetkinlik inançları ile depresyon, benlik saygısı, iç-dış kontrol odağı, sürekli öfke ve öfke ifade biçimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
7. Demir, T., Demir, D., Kayaalp, M.L. ve Büyükkal, B., (1999). Ergenlerde depresif bozuklukların yaygınlığı ve depresif bozukluğu olan ergenlerin özellikleri. ocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi. 1999;6:3-11.
8. Ergene, T. ve Yıldırım, İ., (2004) niversite adaylarında depresyon düzeyleri. Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji (3P) Dergisi, 12 (2) : 91-100).
9. Eskin, M., Ertekin, K., Harlak, H. ve Dereboy, .G., (2008). Lise ğrencisi ergenlerde depresyonun yaygınlığı ve ilişkili olduğu etmenler. Türk Psikiyati Dergisi, 19(4)4: 382-389.
10. Hisli, N., (1988). Beck Depresyon Envanteri'nin geçerliği üzerine bir alışma. Psikoloji Dergisi, 6: 118-122.
11. Kaya, M., Genç, M., Kaya, B. ve Pehlivan, E., (2007). Tıp fakültesi ve sağlık yüksekokulu ğrencilerinde depresif belirti yaygınlığı, stresle başa çıkma tarzları ve etkileyen faktörler. Türk Psikiyatri Dergisi,18(2):137-146.

12. Kayri, M, ve Boysan, M., (2008). Bilişsel yatkınlık ile depresyon düzeyleri ilişkisinin sınıflandırma ve regresyon ağacı analizi ile incelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 34: 168-177.
13. Khawaja, N.G. and Duncanson, K., (2008). Using the university student depression inventory to investigate the effect of demographic variables on students' depression. Australian Journal of Guidance & Counselling, (18)2: 195-209.
14. Korkmaz, S., (2006). Üniversite öğrencilerinde depresyonun yordanması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
15. Neuderth, S., Jabs, B., and Schmidtke, A., (2009). Strategies for reducing test anxiety and optimizing exam preparation in German university students. Journal of Neural Transmission, 116(6), 785-790.
16. Öner, N. ve Gençdoğan, B., (2007). Lise öğrencilerinin depresyon düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. Kastamonu eğitim Dergisi, 15: 85-92.
17. Öy, B., (1995) Çocuk ve ergenlerde depresyon epidemiyolojisi ve risk etkenleri. Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi, (2)1: 40-46.
18. Özdel, L., Bostancı, M., Özdel, O. ve Oğuzhanoğlu, N.K., (2002) Üniversite öğrencilerinde depressif belirtiler ve sosyo-demografik özelliklerle ilişkisi. Anadolu Psikiyatri Dergisi; 3: 155-161.
19. Özfirat, Ö., Pehlivan, E. ve Özdemir, F.Ç., (2009). Malatya il merkezindeki lise son sınıf öğrencilerinde depresyon prevalansı ve ilişkili faktörler. İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 16(4), 247-255.
20. Öztürk, M.O., (2001). Ruh Sağlığı ve Bozuklukları, Ankara, Feryal Matbaası, Nobel Tıp Kitapevleri.
21. Regestein, Q., Natarajan, V., Pavlova, M., Kawasaki, S., Gleason, R., and Koff, E., (2010). Sleep debt and depression in female college students. Psychiatry Research, 176(1), 34-39.
22. Uner, S. and Ozcebe, H., (2008). Assessment of depression and risk factors using beck depression inventory in high school students. Erciyes Medical Journal; 30 (4) : 250-258
23. Unsal, A., Ayrancı, U., Arslan, G., Tozun, M. ve Çalık, E., (2010). Türkiye'deki erkek ve kız öğrenciler arasındaki depresyon ve yeme bozuklukları arasındaki ilişki. Anadolu Psikiyatri Dergisi: 11: 112-119.
24. Unsal, A. and Ayrancı, U., (2008). Prevalence of students with symptoms of depression among high school students in a district of western Turkey: An epidemiological study. Journal of School Health. 78 (5): 287-293.
25. Yıldırım, İ., (2004). Depresyonun yordayıcısı olarak sınav kaygısı, gündelik sıkıntılar ve sosyal destek. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 27; 241-250.
26. Yıldırım, İ., (2007). Öğrenci Seçme Sınavına Hazırlanan Türk Öğrencilerde Depresyon, Sınav Kaygısı ve Sosyal Destek, EJER, 29; 171-184.